

הרבנות הראשית לישראל

Office Of The Rishon Lezion
Chief Rabbi Of Israel

לשכת הראשון לציון
הרב הראשי לישראל

בס"ד, ה' אב, תשס"ו
1493-2/ס"ו

לכבוד
עו"ד ידין עילם הי"ו
מנהל עמותת הכל חי

שלום רב,

מצו"ב תשובתו של הדיין הרה"ג דוד ברדוגו שליט"א לשאלתכם בענין מרוצי הסוסים,
שאושרה ע"י מרן הראשון לציון הרב הראשי לישראל הגאון הרב שלמה משה עמאר
שליט"א.

בברכה,
הרב יגאל קדיספל
ראש הלשכה

Shami

מאת: [alon@rbc.gov.il] אלון ארביב

יום חמישי 06 יולי 2006 09:36:גשלה

אל: rabbis@rabbinat.gov.il

נושא: 010 ורכבו

נא להעביר לכבי הראש"ל הגרש"מ עמאר שליט"א
מאת כבי הרב דוד בירדוגו שליט"א, חב"ד נתניה

בס"ד

מוצש"ק זאת חקת התורה התשס"ו

לכבוד

מרן הראש"ל הגאון הגדול רבי שלמה משה עמאר שליט"א
הרב הראשי לישראל ונשיא ביה"ד הגדול

אחדשה"ם ביאות לחדר"ג שליט"א,

אודות השאלה שבאה למעט"ת מו"ר עמותת "הכל חי" למניעת צער בעל חיים וזו"ד:
האם מותר ע"פ ד"ת לערוך מירוצי סוסים למטרות הימורים ולצפות בהם, כאשר ידוע הדבר שסוסים
אלו עובדים כמה טיסולים שיש בהם צער-פעלי-חיים גדול, ומאלצים אותם לרוץ גם כשהם מצועים,
הם גם עוברים משטר אימונים אכזרי כבר מגיל צעיר עוד לפני שעצמותיהם התקשו, דבר הגורם
לשבורתם, הם גם מסוממים בסמים המזיקים להם לטווח ארוך. כל הסוסים סובלים מסיכוי קטנה, ורובם
הגדול סובל מדימומים בריאות כתוצאה מהמירוצים. ואחרון הכבוד שתוחלת חייהם קצרה בשני
שלישים מבני מינם שאינם מועסקים במירוצים. עתו"ד. ולאפס הפנאי ולרוב הסודות במשא הקודש
על כתפיה דמו"ר הראש"ל שליט"א, הסנה אלי את השאלה לחדר"ג קלה בנות שהיא וענתו תרנני. וזה
אשר נלע"ד בקציר האומר.

הנה ביוצא בזה דין מרן סאר הדור הראש"ל הגר"ע יוסף שליט"א בשו"ת יהו"ד (ח"ג סי' סו) בשאלה אם
מותר לחזות במלחמת השורים באצטדיון, והעלה שיש בזה איסור מסייע בודי עובדי עבודה כאשר
הוא משלם דמי כניסה כדי לחזות במופע שכולו אכזריות, שמרעיבים ומצערות את השור לפני כניסתו
לאצטדיון ואח"כ מתגרים בו ודוקרים אותו וכו', והביא עיקרי ענין צער בעלי חיים והומרתו מפי
סופרים ומפי ספרים, יעו"ש. ולפי"ז יש מקום בפשיטות לומר שהוא הדין לנדרננו.

אלא שיוכל הדוחה לחלק ולומר דשאני התם שעצם המחזה הוא של אכזריות, משא"כ במרוץ סוסים
שעל פי רוב אין מרנצים אותם - ובפרט למטרות הימורים - כשהם רעבים ועייפים, וא"כ כל שה"ג
אפשר דדמי למ"ש בתרומת הדשן (ח"ב סי' קה) ונפסק באהע"ז (סי' ה' סי"ד בהג"ה), שמותר למרוץ
נוצות האווזים כשהם חיים אם הוא עושה לצרכיו ולתשמישו, "דלא נבראו כל הבריות רק לשמש את
האדם", כדאיתא בפרק בתרא דקדושין, ועוד שאל"כ איך מותר לתת משא כבד על בהמתו להוליכו
ממקום למקום וכו', יעו"ש. והכא נמי הרי העוסקים במרוץ הסוסים, עושים זה לצורך פרנסתם, ואף אם
לשם כך נגרם צער לסוסים, הרי לא נבראו הבריות אלא לשמש את האדם כלשון התה"ד. וכ"כ בסוף
התשובה הנ"ל בתרוה"ד בשם פסק ר"י בפ"ק דז"ל: ועוד דלינא איסור אכע"ה אלא א"כ האין לו ריחה.

ע"ב.

אולם, מלבד דיש לומר ש"עסק" כזה אינו כולל החיתר של הנה"ד, שאינו אלא עסק של עבודה מעד שהוא בסוג החלומרים ומשחקי בקינניא שאחרים רבותינו במס' טהורין (נד) וכן בסוג מושג לאים במ"ש במס' ע"ד (יה) ת"ד החולץ לאיצטדיון או לגרקס ורואה שם את הנדשים ואת החברים הרי זה מושג לאים וכו', ובודאי שלא על זה אמרה תורה "ורדו ברגת היס" וכו', ולא על זה אמרו רבותנו שכל הבריות לא נבראו רק לשמש את האדם, שהרי בפסחים (מט) אמרו, עם הארץ אסור לאכול בשר, שנאמר ואת תורת הכהמה והעוף, כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף וכו', וכל שכן דבר שיש בו עבודה.

תדע שהתרומת הישן עצמו כתב שם וד"ל: ואל תשובנו מהא האמרינן ס"ק החולין (ז) מהא דרבי מנחם בן יאיר עקרינא להו איבא עער בע"ת, דהתם לא קענד לתשמיש ולספרו אלא כדי שלא יזיק, וזהו חזקא לא שניחא ב"ט, ומסתמא רבינו הקדוש לא היה מגדל מזיק בתוך ביתו וכו', אלא דרבי מנחם בן יאיר, מתוך רוב הסודות היה קפיד [שלא יגדל רבו בודנייתא עביתו]. ע"ל. הרי שגם להרחיק נזק דלא שניחא לא רצה לעקום (בהוצאת סלפיהם) משום עער בע"ת, שלא חתר אבע"ה אלא "לתשמישו ולספרו" ממא, והיינו תשמיש של חיתר, מק"ו מהרחקת נזק דלא שניחא שאסר רבנ"י. וזה משום וא"י וא"ת, אלא משום "וגדיל תורה".

ואת ע, דלפי לשון השאלה הניצבת בה, שכתוב בה שנודע שלצורך בחירת סוסי המרוץ, ממותים או מוטרים בשר שאר הסוסים שלא מתאימים למירוצים, ויש כזה משום כל תשחית ובמ"ש בחולין (ז) 'קפילנא להו, איבא על תשחית'. ועיין ביהודי שם מש"כ בשם האור החיים הקדוש, שלא חתר להמות בע"ה אלא ע"י שהיטה. ואם ה"ו יתפתו לשווק בשר סוס, משום לפני עור לא תתן מכשול נמו איבא, ואין לך סירעא גדולה מזו, ועל הראשונים אנו מאטערים שנפרץ לאחרונה מכירת בשר ד"א בעודה, ה' הטוב יכפר בעד.

מלבד כל הנ"ל, נודעה חומרת עער בע"ה שעונשה בצידה ובמ"ש בתה"ד שם, שגם אם מעיקר הדין ה"ו מותר למרוט נוצת אורו מחיים לצורך האדם, אע"פ "העולם נזדרים ונמנעים" ואפשר הטעם לפי שאינם רוצים לנהוג מנהג אכזריות נגד הבריות, שיראים לקבל עונש על זה כמעשה דרבינו הקדוש עם החזא עגלא (בב"מ פ' הפרעלים [פח]). וירועות העובדות עם האר"י הקדוש ואכמ"ל. וא"כ ה"ה בנד"ד שיש לחוש ה"ו לעונש על אע"פ של הסוסים. ובפרט בזמננו שכל הישוב בארץ ישראל זקוק לרחמי שמים מרובים, אנו נדרשים ביותר שאת להרבות מעשי רחמנות כדי להגביר את מדת הרחמים ונמאמר רבותינו ד"ל (שבת קנא): כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים. ובמעשה דרבי, כשאמר לשפחתו: שבקינחו, ורחמוי על כל מעשיו בתיב, אמרו (בשמים): הואיל ומרחם - נרחם עליה. ולכן הלילה לעורר מדת אכזריות על ידי אילוף הסוסים בדרבי אכזריות.

ועיין עוד בשו"ת יבי"א (ח"ט חיר"ד סי' יג) שדן בהלעטת האוזניים לצורך מכירת הבכר שלהם וכו' משום נקובת הישט וכו', וכתב וד"ל: לבן בת"ר... ושלא לעודד את אלה המתנהגים באכזריות כלפי בע"ה למען בצוע בצע, וקו"ל (שבת קכח) שאיסור אבע"ה דאורייתא, שהתורה דרבי דרבי נעם וכו'. ע"ל. ולבאורה לפמשנית לעיל, צריך לומר דלאו דוקא נקט שהוא איסור דאורייתא, שה"ו עושים בן לצורך פרנסת, והרי בארצות אשכנז נהגו כזה מאד בשנים לדלעט אוזניים וכו'.

או שיש לומר דדוקא נקט אבע"ה דאורייתא. דמה שנהגו אז, היה משום חמרת, שלא היה אוסר אדם להתפרנס, וגם לא היו עושים באופן אכזרי כהיום שע"י המנוגות והצניעות מגדילים את האורו כמנהג מונים, משא"כ בזמן הד"ל (עיין משנה סוף מסכת שבת קנח) וטעמות אשכנז. ועוד, שהיום אפשר

לדם להתפרנס ממנו על אער הנ"ל שמאפשרים את פע"ד, וזה שכתב מרן הרב יט"א שליט"א "למען
מנוע מצ"ע", לא להתפרנס אלא להתעשר, וזה ודאי אסור ואמוריות. וד"ק מינה ואוקי באתרוך שהקמת
חזות "המפורז" וכו', שאפשרה ע"י הממשלה הוא "למען חרבות דמי סוס", ולא ממש לאורך פרנסת,
אלא להעשיר את העשירים ומעיקרא, וד"ל.

נדע"ע בשו"ת יט"א (ח"י חו"ד בעקריותו על סו רב פעלים סי' א) שיש לחוש משום מצ"ע"ה שלא
לחתוך קרן המסויגת לשחיטה אף שיש חשש חלדה וכו'. ודע"ע שו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' קמ"ה) ושו"ת
אגרות משה (ח"ו אה"ע סי' ע"ג) ושו"ת אג"י אליעזר (ח"ו סי' ס"ד).

למסקנא : נראה משום שיש להורות לטל הרב את דבר ה' שליט"א את מקנהו ואת סוסיו אל הכתים,
ולעל יסויע במירוצי הסוסים לא פעמים נהגים ולא נאסרה טעם, הן משום אער בעלי חיים והן משום
"מושג ליום" והן משום משחק טקטוא.

וזהו רצון שדו"ש"ת יגדור סגירות עמו ישראל עקרום ונלאה וארץ זבת את ה' עטואת נוא"א ע"א.

אני מודה לנת"ר שזיכני לעיין בהלכה זו ושטרן נפול מהשמים, ויה"ד דלא יקרן מינן זידיה ויקריה
דמר, בעריות גוסא ונחורא מעליא זיכיה להגדיל תורה ולואזינות, להזנות עבוד שמים עו"א, לנאות
ברטה נטל מעשה ידיו, ונחת רוח דקדושה נטל ינאצי חלאיו, אט"ר.

ביקרא זאזיזייתא

(-) רוד טירודו